

Euroopa Liidu suhted suurte riikidega

Kuigi Euroopa Liidul ei ole toimivat välispoliitikat, tasub siiski vaadata, millised on ELi suhted erinevate suuremate ja väiksemate riikidega. Suurtest riikidest on Euroopa Liidu jaoks kõige olulisemad Ameerika Ühendriigid, Venemaa, Hiina ja India.

Ameerika Ühendriigid

Euroopa Liidu jaoks on USA väga oluline partner, transatlantilised suhted on olnud prioriteet Ühenduse loomisest saadik ning selles valdkonnas tegutsemisega ka jätkatakse. Olulised ühised punktid on energia, julgeolek ning maailma mured. Euroopa ja USA on nii-öelda läänemaailma liitlased.

Suhted kahe poole vahel pole alati olnud roosilised ning on ette tulnud keerulisi olukordi. Kõige valulisem neist oli Iraagi invasioon 2003. aastal, kui kaks Euroopa suurriiki, Saksamaa ja Prantsusmaa, olid USA ettepaneku vastu. Sellel hetkel oli väga selgelt näha, et Euroopal ei ole ühist välispoliitikat, sest mitmed teised Euroopa Liidu liikmed toetasid USA-d ning osalesid invasioonis. Näiteks Suurbritannia ja Hispaania, lisaks avaldasid toetust ka sel hetkel veel mitte liitunud Ida-Euroopa riigid. On ka teisi küsimusi Araabias, mille suhtes on USA ja Euroopa erineval arvamusel, USA toetab Iisraeli, Prantsusmaa aga väga tugevalt Palestiinat ning see erinevus on viinud mitmete lahkarvamusteni. Euroopa Liit ei tunneta ka Iraani ohtu nii tugevalt kui USA, seega Lähis-Ida küsimused on USA-Euroopa suhetele üheks keerulisemaks kohaks.

USA on Euroopa jaoks mitmeti oluline. Eelkõige mängib siin rolli USA majanduslik ja sõjaline võimsus. USA ja Euroopa majandussuhted on kasulikud mõlemale poolele, kaubavahetus ning seotud finantsturud on oluline osa Euroopa edust. Teine aspekt puudutab Euroopa kaitsevõimet, mida eriti ei ole. Euroopa Liidul ei ole oma sõjaväge ning ainuke võimalus midagi ühiselt saavutada on läbi NATO ja USA. Euroopa Liit pakub omalt poolt erinevate liikmete liitlasi ning diplomaatilist abi. Kokkuvõttes on USA ja Euroopa suhted head, väikeste viperustega.

Hiina

Hiina on maailma tõusev täht, seda nii majanduses kui ka julgeolekualaselt. Hiina kasvav majandus pakub Euroopa toodangule turgu ning vastupidi, toodab Euroopa turule mitmeid

vajalikke asju. Hiina ja Euroopa ametlikud läbikäimised on liikmesriigiti vähem erinevad, üldiselt on suhted kõikide riikidega sarnased, põhinedes eelkõige majandusel.

Hiina ja Euroopa suhteid mõjutab väga tugevalt üks oluline küsimus, inimõigused. Hiina ei ole demokraatlik riik ning seal leiab aset mitmeid inimõiguste rikkumisi iga päev. Euroopa Liit on selles küsimuses Hiinale juba pikemat aega survet avaldanud ning teeb seda ka edaspidi. Siiski on suhted väga tugevalt mõjutatud Euroopa majandushuvidest, mistõttu ei ole Hiina inimõiguste küsimused alati kõige olulisem teema Euroopa Liidu – Hiina suhetes.

India

Sarnaselt Hiinale on India üks tõusev täht maailmas. Majanduse ja populatsiooni kiire kasv tekitab huvi nii ELi liikmesriikides kui ka liidus endas. Euroopa Liit sooviks Indiaga suhelda otse, avaldada mõju ning pidada läbirääkimisi. India ise on huvitatud pigem suhtlemast liikmesriikidega eraldi ning seega Euroopa Liit tunneb ennast aeg-ajalt kõrvalejäetuna.

Euroopa huvi India vastu tõenäoliselt lähiaastatel ei kahane, vaid ainult kasvab. India pakub töajõudu ja turgu nagu Hiina, lisaks sealne kapital. Samas, ELi ja India suhetel on ka teine aspekt, üks probleem. India ja Pakistan on olnud sõjajalal sellest saadik kui kaks riiki lahutati ning nende tuumarelvad on eelkõige vastastikkuseks kaitseks. Euroopa Liit soovib omada häid suhteid ka Pakistaniga ning lisaks üritab vahendada kahe riigi omavahelisi kõnelusi. See omakorda tekitab juurde pingeid ning ei too kasu Euroopa ja India suhetele.

Venemaa Föderatsioon

Venemaa on ELi kõige suurem naaber ja üks olulisemaid kaubanduspartnereid. Venemaa pakub Euroopale müüa energiat erineval kujul, Euroopal on raha seda osta. Lisaks on tekkinud palju küsimusi seoses vastastikkuse toetusega erinevates rahvusvahelistes küsimustes. Kui mõlemad pooled on samal arvamusel mingi sündmuse osas, on see rahvusvahelisel tasandil väga oluline aspekt.

Suhted Venemaaga ei ole aga lihtsad ja mitte alati positiivsed. Euroopa suurim huvi Venemaal on maagaas, kuid selle toimetamine Euroopasse on keeruline. Gaasijuhe läbib mitmeid riike, kellel on omad arvamused ja huvid. Venemaa huvi on gaasi müüa võimalikult kallilt ning samal ajal kindlustada head suhted Euroopa Liiduga. Laias laastus on see ka õnnestunud, paljud Euroopa Liidu riigid on Venemaa suhtes positiivselt meelestatud.

Euroopa ja Venemaa suhte probleemid saab kokku võtta kolme valdkonnaga: demokraatia ja inimõigused Venemaal; energiaküsimused ja endised Nõukogude Liidu liikmesriigid tänapäevaste Euroopa Liidu liikmesriikidena. Euroopa Liit on Venemaad palju kritiseerinud seoses vähete vabadustega ning demokraatia pärssimisega. Venemaa mitmed probleemid on leidnud Euroopas laia vastukaja, näiteks Anna Politkovskaja (ja teiste ajakirjanike) mõrvad, suurärimees Hodorovski vangistamine ning muud sellised juhtumid. Lisaks kurjustab Euroopa Liit Venemaaga ka energia osas, soovides madalamat hinda ja kindlust, et gaasi kadumine ei ole võimalik. Kõige suurem tüliõun on Euroopa ja Venemaa vahel aga seotud endiste NSVLi liikmetega. Mõned riigid on vahepeal liitunud Euroopa Liiduga (näiteks Balti riigid), kes nüüd aktiivselt tegutsevad Euroopas Venemaa küsimusega. Paljud on aga veel ukse taga ning näiteks Gruusia ja Ukraina probleemid on aktuaalsed mõlemal pool.

Euroopa riikidel on Venemaast erinevad arusaamad ning see kandub ka liidu otsustuskogudesse, mõned riigid on negatiivsemad ja mõned positiivsemad. Siinkohal annab väga tunda, et riigid ei saa omavahel kokkuleppele ning ametlikku seisukohta Venemaa tegevuse osas ei ole.